

DVA LIDI Z TUZLY

Znáš moji dceru?

Znám! Nikdy jsem ji neviděl.

Bosna. Jméno tisíce vůní.

Omara Sephiena Vraziće, podivuhodného dramaturga a režiséra značkových kšiltovek, sežral třetím tahem Mickymaus v bitvě o Mojnilo, když mu svítalo a šel dětem natrhat švestky. Sejdu zastřelil snajpr, když šla na návštěvu do nemocnice, kde jí umíraly děti, nedověděla se, jestli ještě žijí, nebo jestli naděje zhasla, nezodpovězená otázka se stala významnou položkou v dějinách budování národní identity.

Hadžiho rozsekala protiletadlová střela z ještěrky, všichni jsou blázni, jen já jsem letadlo, nestačil ani zakřičet Mára, nestačil ani zakřičet Ma! možná si četníci řekli – dnes přijdou bažanti, dejte jim z top guns mrdu jak hovado, ať maj dost z rozzlobení slova; jednotka to sledovala z poloviny v kečkách a s rozšířenýma zorničkami, cítili ze svý kůže igelit, ale Hadžimu žádná kůže nezůstala, sesypali se –

„Kluci, je mi líto,“ říká jim Fahro Alihodžić, policista, co bojoval za děti a staré lidi, „ale takhle město neubráníme, musíte to vydržet! Zapomněli jste, co vás naučil výcvik? že se nepřítel skrývá? že zákeřně útočí? že na frontě se musíš stále krýt? to jste sultáni? tohle je válka! to není film, kde se střílí slepýma! Ještě něco – ukázal na fotografii na nástěnce služeb – až tady nebudu, budete se smět podívat do mojí tváře, aby vám dodala odvahy.“ Myslel to tak, že určitá teoretická možnost, že se dožije dnešního dne, tu kdysi opravdu byla.

Hasana Viněta Vlagodraga, místního Brada Pitta a bezesného kadeřníka, co nikdy nesundával kšiltovku, zastřelil odpráskávací Špejbl, když šel na kurz snění, kam před válkou chodil i Asim, ten s těmi brýlemi od slova m; smrt ani nepostřehl, octl se přímo v Turgeněvovi. Amře, hrdince okamžiku, utrhla bomba lososovou nohu, v nemocnici se těšila na Miss Brod. Soutěž zraněných dívek, kde před zdivočele bouřícím davem soutěžily v kráse a inteligenci dívky na vozičku, jednonožky, rybí panny. Mrzí mě, že dnes nevypadám moc hezky, patřila mezi favoritky i s krátkou a špatnou prognózou života, ale pár dní před soutěží ji to dostalo.

Enver zahynul, když se vydal získat zápočet z bioinformatiky na fakultě molekulární biologie, která se scházela v jednom krytu u bývalé Jugobanky. Čika Halil Mehić šlápl na minu cestou z utajovaného letiště lehkých letadel Blagaj. Sandro Sukno, říkali mu Ploutev, padl na snowboardu v Grébovce, už když vyšel z ohořelého paneláku; nasadil si lyžařské brýle a rozloučil se s vypálenou izolací i ohořelým plyšákem Vučko, hlídajícím nepojízdy

olympijský výtah. Rusmira „Pilota“ Kurumka, filatelistu, floralistu a vysokopodlažního požárníka, zavraždila psychologická ročenka cestou z okultního sympozia, když zariskoval přeběhnout ulici a zatraceně nevěděl, na kterého souseda je našťvaný nejvíc a měl by ho proklít. Karim, ve sklenici ještě dohořívala cigareta, pochovali ho vedle syna.

Sead padl během inspekce hrobů. Emira Melite Zora uškrtil telecí řízek, když se sprchoval v koupelně vodou z konvičky; silueta za průhledným paravánem se nečekaně zkroutila a ruka jím křečovitě trhla, než se uškrcené tělo bezvládně sesunulo na dno sprchového kouta, kde se leskly vzácné kapky vody jak ve vražedné vířivce. Dítě vyšel z kómatu, ale my ještě nevědí následky nehody: on také připojil k rodičům podat stížnost proti X, Komise pro válečné zločiny v Zenici. Šetřením se proto určit, zda se jedná o pokles o civilní obyvatel, tříska z granátu, kde jsou kuličky, které způsobily zranění.

Sedmiletou Dejanu trefil odstřelovač do hlavy, louže krve se zdála větší než dětské tělíčko. Adina rozsekal majitel války mačetou, stal se andělem ananasu. Asana, Velegu a Armelu zabily bombardéry, když se ukrývali pod deštníkem, byl to jejich domov, byla to obyčejná rodina. Opět nic, opět normálka. Na Fikreta Šupu spadl květnový mrakodrap, když Duka Bulu zavalily stížnosti opravdových předsedů, měl zelené oči, které se nedochovaly. Ljubana Mirsiće ubili pažbami pušek ten den, co nepřichází po neděli. Knížete Myškina zabila handgranátní faktura, když hrál na saxofon, Lermontova, ochránce znásilněných dívek, dlouhý křivý nůž. Karel měl rozehranou gamesu, Alja malovala nový obraz, Marie se těšila na nový film s Johny Deppem.

Hugo Wolf to koupil, když krájel cibuli. Civilisté zčernalí explozí, kolaterální ztráty. Hlava bezmocně klesá v slaných plamenech, obličej v poleno, saze zvící kadeře. Něco v něm ještě žije, ale neuděláš nic; můžeš jen otevřít srdce a nabídnout jeho duši dočasný azyl, ale to je nesnadný počin i s ověřenou licencí. Luka si vyběhla zelený svetr, doskočila v limitu, porazila náhodnou konstelací mířidel svou soupeřku o jednu konzervu, může se zúčastnit dalšího života – vylosujeme jí černé oči, mahagonové vlasy. Bylo to jak zlý sen po celkové narkóze.

Fuente Ovejuna: statisticky zemřelo devět ze čtyř lidí, najednou jsou dva svědci obeznámeni s jejich osudem a to je všechny vrací z tartasu. Jenže, co je komu do toho? Kdo ví, koho zítra oddělá návrh natankované brigády grantů, jaká bude ráno kosa, kdo půjde vpředu a kdo vzadu?

Fuente Ovejuna: nikdy nejsme krásní jako teď: Irma, Maja, Jasmína, Nazira, Arijana, Nadja, Dario a Lejla, Lada, Adin, Milena, Natti, Tijana, Nafa, Farah, Ahmed, Edin, Dinka a Arf. Samira a Samir, Emir, Mirsad, Sabrija, Jasmin a Bojana... torzo Jupitera z mateřské školky

a Venuše Mélská jedenáctiletá, obyvatelé a obyvatelky Brodu – mýtus 20. století v drapérii životního seznamu podle marabu, nechtěné hvězdy humanistického citění Evropy. Jejich cursus honorum bylo šlápnout někde na minu. Zemřeli nebo skončili v nemocnici. Vyndávání střepin z mozku, zašívání očí, amputace končetin. *Dada ručně masírovala, Marina intubovala*, dýchací balon se ovládal ručním mačkáním, na traumatologii se umíralo i tam. Drozd: Jednou jsem přestavěl nemocnici na konci města – za odměnu ve sběru starého papíru... no to je jedno!

Brzy už mezi hloučky pacientů, zkormoucených návštěv s pomeranči a překvapených čtenářů hbitě poletovali týpkové se st. materiálem: Čiko míchal, Franta nahazoval. Ty dvě vedly dialog očima, ti dva vedli dialog očima.

Fuente Ovejuna: asi měsíc po příměří zastřelili slovem po slově na mostě, na němž se zastavily kroky lidstva, Admiru a Boška – ty dvě dávky slyšeli pořád v uších, i ten zděšený výkřik: zabili Romea a Julii! Romeo byl Srb, Julie Bosněnka, že už neprocitnou.

Drozd si musel připomenout, že se sem dostal za nevyjasněných okolností doprovázejících proroctví jako živý člověk, ale po vrahovi Romea a Julie pátral s odhodláním Viléma z Baskervillu, viděl místo výstřelu z orinoru panaptea.

Všichni říkali, že se to stalo před mostem, ale bylo to už za řekou, říkala to i Boškova matka. Od Amira S. se dověděl jména lidí, s nimiž byla evakuace milenců domluvena. Tamti chlapi mu řekli, když hráli na pláži volejbal: problém? stříleli všichni, kdo koho trefil? všude byl kouř... Nevypadali na vojáky ani dobrovolníky, jejich děti po něm házely písek a kelímky, identifikoval jako svědky některé z kamenů a ptal se jich v lámané taille directe kamýkštině, ozvěna tu byla stále, ale umíraly i létající kameny. Před ruinou banky rozkvetly na místech, kam dopadly bomby, tulipány červené jak broskve a Ticho rostl jak z vodky.